

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců Mgr. Aleše Roztočila a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovaným: **1) Obvodní soud pro Prahu 1**, se sídlem Ovocný trh 587/14, Praha 1, **2) Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 1. 2015, č. j. 8 A 203/2014 - 5,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce se domáhal žalobou podanou k poštovní přepravě dne 15. 12. 2014 vyslovení výroku Městským soudem v Praze, že se předsedovi Obvodního soudu Prahy 1 přikazuje, „[...] aby obnovil stav před zásahem ke dni, kdy dal pokyn používat vadné obálky se zeleným pruhem dle IMS (do vlastních rukou dle ust. 50 OSŘ, navíc s pokynem poště neukládat písemnost) [...]“. Zároveň požadoval určení, že „[...] pokyn MS ČR č. j. 58/2009-OD-Org. i následný měnící pokyn MS č. j. 145/11-OD-ST, vrcholného orgánu státní správy soudů, [...], určený všem soudům mimo nejvyšších, je v naprostém nesouladu s právním řádem ČR a jeho aplikací kanceláři ObS Prahy 10 bylo a je neojediněle, nýbrž soustavně, porušováno žalobcovo právo na řádné doručení písemností soudu ve všech procesech, jichž byl či je účastníkem [...]“. V obou případech navrhoval i vydání předběžných opatření. Žalobce dále požádal o osvobození od soudních poplatků za žalobu i návrhy předběžného opatření. Ve vlastním prohlášení o majetkových poměrech uvedl ke způsobu bydlení, že se jedná o „nenájemní, nevlastnické, nekolektivní, nebytové obydlí“, neuvedl žádné zdanitelné příjmy

a označil se za příjemce příspěvku na živobytí, pobírajícího přes tři tisíce korun měsíčně. K tomu dodal, že je plně invalidní, má peněžní závazky ve výši „desetitisíce“, jeho „způsobilost zcizovat je nenarušená“, vlastní „elektronický psací stroj, digitální televizor a jízdní kolo“ a mezi jeho běžné výdaje patří „výživa, tisk, jízdné, papír, poštovné a DPH“.

[2] Městský soud v Praze usnesením ze dne 6. 1. 2015, č. j. 8 A 203/2014 - 5, přiznal žalobci zčásti osvobození od soudních poplatků ve výši 1.800 Kč za každou ze dvou podaných žalob a ve výši 900 Kč za každý ze dvou návrhů na nařízení předběžného opatření. Žalobci tedy zůstala poplatková povinnost ve výši 200 Kč za každou ze dvou podaných žalob a 100 Kč za každý ze dvou podaných návrhů na nařízení předběžného opatření [poplatek za žalobu na ochranu před nezákonným zásahem činí podle položky 18 bod 2 písm. d) sazebníku soudních poplatků, jenž je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, částku ve výši 2.000 Kč a za návrh na nařízení předběžného opatření činí podle položky 5 téhož předpisu 1.000 Kč]. V odůvodnění městský soud uvedl, že hlavním smyslem osvobození od soudních poplatků je regulativní funkce, aby navrhovatel nesl rovněž část nákladů soudního řízení, respektive v případě obtížné finanční situace část těchto nákladů ve snížené míře. K úplnému osvobození lze přikročit jen ve výjimečných případech ze zvlášť závažných důvodů, přičemž soud posuzuje kromě majetkové situace žadatele i jeho procesní postup, jakým dané řízení vede (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 - 12, všechny rozsudky zdejšího soudu jsou dostupné na: www.nssoud.cz). Městský soud vycházel při rozhodování ze skutečnosti, že žalobce vede opakovaně samoučelné spory zaměřené nikoli na řešení problému, nýbrž na zpochybňování nepodstatných detailů; smyslem tak není ochrana žalobcových práv ale samotné vedení sporu. Jelikož doložený příjem žalobce dosahoval kolem 3.410 Kč měsíčně (dávka na živobytí), a tedy 40.000 Kč ročně, městský soud dospěl k závěru, že majetkové poměry žalobce nepostačují k zaplacení soudního poplatku. Zároveň ale neshledal zvlášť závažné důvody pro plné osvobození z důvodů rozsahu a způsobu vedení sporů, které žalobce vede. Městský soud proto rozhodl, vědom si tíživé finanční situace žalobce, že je žalobce povinen zaplatit soudní poplatek ve výši jedné desetiny částky stanovené zákonem.

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti tomuto usnesení včasnou kasační stížnost. Uvádí celou řadu námitek týkajících se typu obálek k doručování soudních písemností, výkladu zákonů, jejich vzájemných vztahů a aplikace, právních pojmů, právní moci, rozpočtového určení vybraných soudních poplatků a práva soukromých osob na libovůli. Ve vztahu k částečnému osvobození potom namítá, že městský soud rozhodl nezákonně, protože „předstírá osvobození od poplatků zčásti“ a není patrné, od kterého poplatku byl stěžovatel osvobozen. Městský soud vyměřil stěžovateli nezákonně nižší poplatky, ačkoli správním soudům není svěřena pravomoc k moderaci jejich výše. Výrazem „zčásti“ v § 36 odst. 3 větě první zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), se potom rozumí osvobození od některého poplatku, nikoli stanovení výše poplatku soudem. Stěžovatel nechtěl být osvobozen od všech ale toliko od dvou poplatků. Jelikož městský soud s obdobným odůvodněním odmítá žaloby i nepřiznává osvobození, je „jeho činnost nesoudná a nepředvídatelná“; zároveň je jeho rozhodnutí projevem libovůle, protože nepřiznal stěžovateli osvobození od žádného poplatku, ačkoli konstatoval, že majetkové poměry nepostačují k zaplacení soudního poplatku. Městský soud dále opominul rozsudek Nejvyššího správního soudu ze

pokračování

dne 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29, podle něhož nadměrný počet projednávaných případů nemůže být bez dalšího důvodem pro neosvobození od soudních poplatků. Stěžovatel tvrdí, že městský soud měl řešit předmětný spor a nikoli se zabývat jeho „*kverulantstvím*“, zároveň uvádí, že soud odkazuje chybně na důvodovou správu k soudnímu řádu správnímu a vychází z judikátu, který se věci netýká. Stěžovatel dále konstatuje, že „*osoba žádající o osvobození od poplatku nemůže být osvobozena, jde-li o zjevně neúspěšný žalobní návrh*“. Nepřiznáním osvobození od soudního poplatku potom poplatková povinnost trvá a nedochází k vyloučení přístupu k soudu; poplatková povinnost zaniká až skončením řízení. Z výše uvedených důvodů se stěžovatel domáhá přezkumu napadeného usnesení a jeho kasace.

[4] Žalování se ke kasační stížnosti stěžovatele ve lhůtě stanovené soudem nevyjádřili.

[5] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.).

[6] Další z podmínek řízení před Nejvyšší správním soudem je povinnost stěžovatele být „*[...] zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie*“ (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), o kterého stěžovatel požádal přípisem doručeným zdejšímu soudu dne 12. 2. 2015. Nejvyšší správní soud v posuzované věci ale nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem přezkumu usnesení, kterým nebylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků, nebo bylo osvobození přiznáno částečně, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, č. 486/2005 Sb. NSS a rozsudek ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Af 65/2007 - 37).

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel, přičemž neshledal vady uvedené v odstavci 3 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatelovy kasační námitky lze podřadit pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. pro tvrzenou nezákonnost napadeného rozhodnutí.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Podle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích „*[j]de-li o poplatek za řízení, vzniká poplatková povinnost podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení (dále jen "návrh na zahájení řízení")*“.

[10] Podle § 9 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích „*[n]ebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví*“.

[11] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti“.

[12] Nejvyšší správní soud k předloženému případu konstatuje, že skutkově obdobný případ řešil již v rozsudku ze dne 12. 2. 2015, č. j. 4 As 11/2015 - 20. Jelikož stěžovatel uvádí ve své kasační stížnosti prakticky totožné námitky, zdejší soud vychází z již nastíněných právních úvah uvedeného rozhodnutí.

[13] Stěžovatel svými námitkami předně rozporuje samotné zákonné mechanismy ukládání soudních poplatků a pravomoc správních soudů rozhodovat o míře osvobození. Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že poplatková povinnost vzniká stěžovateli přímo ze zákona (§ 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích]. Pokud stěžovatel spojil v jedné žalobě fakticky čtyři různé návrhy, každý z nich byl považován správně za základ pro výpočet poplatku (§ 6 odst. 5 ve spojení s § 6 odst. 2 tamtéž), přičemž městský soud na první straně usnesení uvedl způsob výpočtu výše poplatku podle sazebníku poplatků. Nezaplacení poplatku v soudem stanovené lhůtě má potom zpravidla za následek zastavení řízení (§ 9 odst. 1 *in fine* tamtéž).

[14] Oproti názoru stěžovatele soudní řád správní v § 36 odst. 3 s. ř. s. vychází z předpokladu, že pokud (i) účastník požádá o osvobození, (ii) jeho návrh není zjevně neúspěšný a (iii) doloží nedostatek příjmů, může ho soud zpravidla zčásti osvobodit od soudních poplatků. Pro přiznání úplného osvobození od soudních poplatků zcela je přitom nutné, aby zde navíc existovaly zvlášť závažné důvody. Pokud stěžovatel namítá, že soudům není přiznáno právo k moderaci soudních poplatků a městský soud nezákonně ukládá stěžovateli nižší poplatky, jedná se o nepochopení konstrukce institutu osvobození od soudních poplatků. Ačkoli faktický výsledek se může zdát stěžovateli stejný, je třeba uvést, že soudy „svévolně nemoderují“ výši poplatků, nýbrž mohou v odůvodněných případech při splnění zákonných podmínek na žádost osvobodit účastníky řízení částečně nebo zcela od soudních poplatků.

[15] Stěžovatel dále namítá, že ačkoli městský soud konstatoval jeho nemajetnost, nepřiznal mu plné osvobození. Jak zdejší soud podotkl výše, plné osvobození od soudních poplatků je možné přiznat jen ze zvlášť závažných důvodů. Stěžovateli byl uložen poplatek ve výši jedné desetiny zákonné částky. Městský soud přitom vycházel z majetkových poměrů stěžovatele a poukázal i na skutečnost, že stěžovatel prokazatelně vede celou řadu samoučelných sporů, jejichž smyslem je samotné vedení řízení bez zájmu na věcném řešení konkrétního případu. Dále konstatoval, že neshledal zvlášť závažné důvody pro přiznání plného osvobození.

pokračování

[16] Nejvyšší správní soud nenachází v postupu městského soudu žádné pochybení. Soudní poplatek se po částečném osvobození ve výši devíti desetin zákonné sazby rovná téměř plnému osvobození, a je tedy jen symbolickým vyjádřením zákonné povinnosti navrhovatele podílet se na nákladech soudního řízení. Ostatně ani stěžovatel sám neuvedl žádné zvlášť závažné důvody pro přiznání plného osvobození. Soudům zasílaná jsou často spíše exhibicí jeho tvořivosti, než aby obsahovala relevantní argumenty pro posouzení konkrétního sporu (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2014, č. j. 4 As 31/2014 - 12).

[17] Městský soud při rozhodování vycházel z konstantní judikatury zdejšího soudu. V rozsudku ze dne 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29, kterého se stěžovatel dovolává, vytkl Nejvyšší správní soud městskému soudu to, že nepřiznal žalobkyni osvobození od soudního poplatku pouze na základě argumentu, že žalobkyně vedla nadměrný počet řízení a v jiných případech postupovala šikanózně. Tento rozsudek na projednávaný případ ale nedopadá. Stěžovatel oproti uvedenému případu od soudního poplatku z velké části osvobozen byl a městský soud neopomenul ve svém rozhodnutí zohlednit i jeho majetkové poměry. Nejvyšší správní soud přitom v rozsudku ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 - 18, sám konstatoval, že „[v] otázkách částečného osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.) bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení toho kterého předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude odpovídat skutkovým okolnostem, nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem“.

[18] Majetkové poměry doložil stěžovatel městskému soudu vlastním prohlášením, které je ale neurčité, neposkytuje jasný přehled o finanční situaci stěžovatele, chybí v něm ve srovnání se standardizovaným soudním formulářem celá řada položek a místy vzbuzuje pochybnosti, zdali bylo míněno vážně. Z prohlášení tak nelze zjistit výši stěžovatelových příjmů (příjem „přes tři tisíce korun měsíčně“ je otevřeným intervalem s neuzavřenou nejvyšší možnou částkou), výši nákladů na živobytí (soudu není známo, zdali stěžovatel má výdaje s „nenájemním, nevlastnickým, nekolektivním, nebytovým obydlím“, a stěžovatel odmítá soudu sdělit výši dalších výdajů) a výši dluhů (určení výše dluhů pojmem „desetitisíce“ je stejně vágní jako v případě příjmů).

[19] Jestliže má stěžovatel dlouhodobě zájem na vedení celé řady samoučelných soudních řízení, lze na něm spravedlivé požadovat úhradu soudních poplatků. Nejvyšší správní soud například v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, uvedl, že „[i] když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namíste přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odeprýt, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede“. Svévolný či šikanózní výkon práva nepožívá právní ochrany (srov. např. nález Ústavního soudu Pl.ÚS 25/12 ze dne 17. 4. 2013, č. 116/2013 Sb.). Jelikož v rozporu s principem zákazu zneužití práva by bylo i o osvobození od soudních poplatků v případě svévolného či šikanózního výkonu práva, musejí se zabývat soudy mimo podmínek v § 36 odst. 3 s. ř. s., i způsobem výkonu práva (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). V nyní posuzované věci ale stěžovatel prakticky zcela osvobozen byl. Nejvyšší správní soud v této souvislosti poukazuje i na skutečnost, že se zasíláním písemných podání prostřednictvím poštovní

přepravy je spojena úhrada poštovních poplatků, jejichž výše nemůže být vzhledem k počtu vedených řízení zanedbatelnou částkou.

[20] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedených úvah dospěl k závěru, že městský soud zohlednil v odůvodnění svého rozhodnutí veškeré relevantní skutečnosti a rozhodl o částečném osvobození od soudního poplatku v souladu se zákonem. Námitky uvedené v kasační stížnosti neuznal zdejší soud za důvodné. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost stěžovatele zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[21] O nákladech Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Procesně úspěšným žalovaným žádné náklady nevznikly, stěžovatel pak úspěch ve věci neměl. Proto žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. února 2015

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu